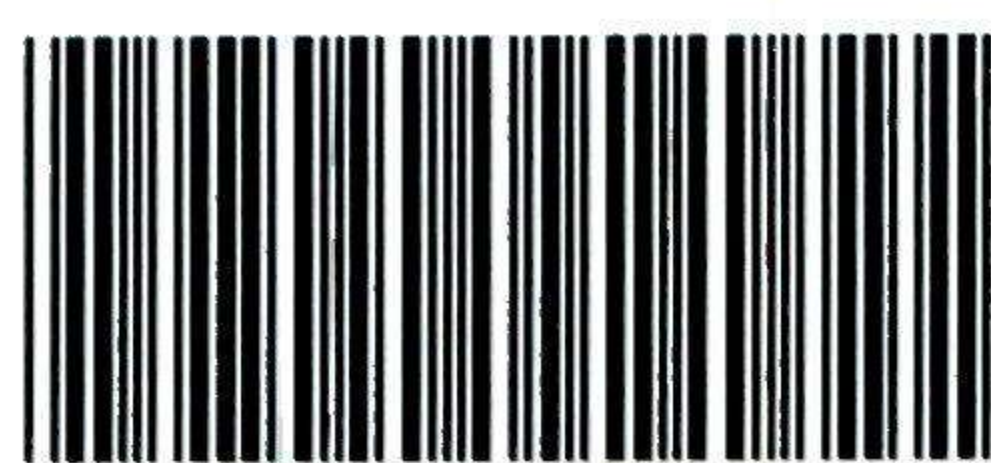

משרד הביטחון

ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

התחלת תיק

7552067

מספר משלוח/תיק : 182 - 383 / 1975

תאריך המסמך המוקדם : 13.12.1972

תאריך המסמך המאוחר : 04.12.1973

סימון התיק:

מ"ל ע"ג
ל' 27 27

סודי ביותר

תפוצת דף מיוחד

- 1. שה"ח
- 2. מנכ"ל
- 3. מנהל לשכת מנכ"ל
- 4. מר א. לוריא
- 5. מר ס. קדרון
- 6. מר ס. שרון
- 7. מר י. שמעוני
- 8. גב' י. ורד
- 9. רוח"מ
- 10. שר הבטחון
- 11. מנכ"ל משרד רוה"מ
- 12. ראש אמ"ן
- 13. אל"מ ארנון, מסכ"ל, אמ"ן
- 14. אל"מ שלו, מסכ"ל, אמ"ן
- 15. ראש סד"ח
- 16. ראש המוסד
- 17. ראש ש.ב.כ.
- 18. מר אשר גורן
- 19. ברכה זולטק
- 20. חיק מס"ח
- 21. מר מ. אליצור
- 22. ארכיב
- 23. ראש ■ ש.ב.כ.
- 24. מר גדעון רסאל
- 25. מר י. מרון
- 26. מר א. עברון

מידע מדיני מיוחד

ירושלים, כח' ניסן תשל"ג
30 באפריל 1973

דף 1 מתוך 3 דפים

מצרים - סביב אפשרות חידוש האש

בקשר להכרזות סאדאת וליבוני אורת המלחמה במצרים יש ענין בהתרשמויות דלהלן של דיפלומט [redacted] בכיר (לקראת סוף אפריל 73) אודות דעות רווחות במצרים על אפשרות מלחמה ומטרות מצרים בכך:

1. על אפשרות מלחמה

א. הולכת וגוברת הדעה במימסד המצרי שסיכויי פתרון מדיני לסכסוך מתרחקים ושהמלחמה מתקרבת. כל האישים המרכזיים במצרים, כולל חאמסי אסמאעיל וזיאט, אומרים שלא ייתכן מצב גרוע מהנוכחי ואפילו תצא מצרים למלחמה ותפסיד הכל, ישתפר מצבה הכללי בהשוואה לתנאים הבלתי נסבלים השוררים כעת. (מעמדה הבינעריבי הנמצא בשפל המדרגה והמשפיע גם על מעמדה הבינ"ל, המצב הכלכלי במצרים, לא כל כך מבחינת סבל המונים אלא יותר בהיבט של כלכלת המדינה כשאין אפשרות, למשל, לשלם עבור חיטה במטבע קשה, וכו').

ב. אין לחצים מיוחדים מקרב שכבה זו או אחרת של העם על המנהיגות הדוחפים אותה למלחמה. אדרבא, האינטלקטואלים, למשל, היו מעדיפים פתרון של שלום. המנהיגות רואה לחצים ומשברים בעתיד ויודעת שתתקשה למנעם או לספל בהם. המשבר הפנימי הבא יהיה לדעת המנהיגות כשישובו הסטודנטים לאוניברסיטאות באוקטובר והמהומות הצפויות אז עשויות להתלקח למשבר כללי עלינו לא יוכלו המנהיגים להשתלט ואשר עשוי להביא המשטר לסוף דרכו. גם כאן הפתרון היחיד הוא מלחמה, כלומר לפני אוקטובר.

ג. מעמדו של סאדאת הוא גורם נוסף המקרב את המלחמה. סחד הביא המדינה למצב בו אין דרך אחרת מלבד מלחמה; מאידך גיסא מאמין שהמלחמה רק תחזק מעמדו בתוך מצרים וע"י כך מעמדו בעולם הערבי המעמד מצרים בעולם הערבי ובעולם.

ד. ההחלטה לפתוח במלחמה תהיה בלעדית של סאדאת. קיימת תמימות-דעים במימסד שמאז סילוק צאדק תוקן המצב לגבי חוסר משמעת בצבא וכיום מתנהלים אמונים ברצינות, המשמעת והמוראל ברמה גבוהה ונוצרת מכונת מלחמה ראוייה לשמה.

ה. קציני צבא בכירים גם הם בדעה שסיכויי פתרון שלום לסכסוך נחלשים והמלחמה עתה בלתי נמנעת. כן סבורים הם שהצבא יוכל לצאת ידי חובתו במלחמה. הרגשתם זו נובעת בעיקר מהשיפור שחל ביחסים עם בריה"ם מאז ביקור חאמסי אסמאעיל במוסקבה - דבר המתבטא באספקה יותר סדירה של חלקי חילוף לצבא ואף החזרת מספר מוגבל של מומחים סובייטים למצרים כדי לשקם מערכת טילי ה"מ".

משרד החוץ
מחלקת החקר

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד

מידע מדיני מיוחד

דף 2 מתוך 3 דפים

2. מטרות מצרים במלחמה

א. אין לדבר על מטרה אחת מגובשת וספציפית שמצרים מעמידה לעצמה במלחמה העתידה מלבד אותה מטרה כללית הנ"ל, דהיינו שבירת הקפאון הנוכחי וע"י כך יישוב רוב בעיותיה הפנימיות והבינערביות. המחשבה שהמצב במצרים אינו יכול להידרדר יותר ממש השתלטה על זיכרונם במצרים ואנשי המיסוד מתחילים להיות מהופנטים על ידה. לכן במקום מטרות יותר נכון לדבר על שאיפות במלחמה וקשה להבדיל כבר בין שאיפות אלה ובין חלומות.

ב. קודם כל תצטרך המלחמה להיות בקנה-מידה גדול, אחרת לא תשפיע על המצב בכלל. לכן מדובר על מלחמה ולא על חידוש הלמיטה. המצרים מקורים שמלחמה זו תגרום למהומה בינ"ל גדולה ביותר וככל שהמהומה תהיה גדולה והמעצמות יזועזעו יותר - כך ליטב. ביחוד מקורים המצרים שהאמריקנים יזועזעו ויצאו משאננותם.

ג. שבית, המצרים מאמינים שארצות ערב לא יוכלו לעמוד מן הצד. שורב הכוונה היא לגרום כמה שיותר להתערערות כללית במז"ת. אמנם המצרים ממשיכים להאמין שאסור להם לסמוך על אחיהם הערבים ושאת עצם הקרבות יצטרכו לנהל לבדם (בכך הסבר מדגש "ההנטריום" העיראקיים וה"מיראזיים" הלוביים מועברים למצרים).

עם זאת מאמינים המצרים בשני גורמים חשובים :

(1) שהסורים והעיראקים לפחות יפתחו באש על ישראל בריזמנית עם פתיחת המלחמה מצד מצרים.

(2) יותר חשוב : שתהיה תגובה כללית פרו-מצרית ואנטי-אמריקנית מצד כל ארצות ערב, גם מצד הממשלות וגם מצד ההמונים. הממשלות יפעלו במישורים המדיניים והכלכליים כשהן לוחצות על ארה"ב, על ארצות אירופה ועל האו"ם להתערב ולהביא את ישראל להפסקת המלחמה, וכן יאיימו או אף יבצעו הפסקת אספקת הנפט למערב ובמיוחד לארה"ב, אם לא לתקופה ממושכת אזי לפחות לתקופת המלחמה והתקופה שאחריה. באוירה השוררת כיום בארה"ב בתחום הדלק משוכנעים המצרים שאיום כזה יפעל יפה, ביחוד אם כל ארצות ערב המפיקות נפט תפעלנה במשותף. כנראה שסעודיה וכווית אמרו למצרים שבמקרה של מלחמה רצינית הן יעשו כך. מההמונים מצפים המצרים להתפרצות ספונטנית נגד מתקנים ואזרחים אמריקנים - דבר שיוסיף לאנדרלמוסיה הכללית ולאוירה ההיסטרית בה האמריקנים ממש יופחדו. ולכן יפעלו.

ד. מכאן שהמלחמה צריכה להיות לא רק בקנה-מידה רחב אלא גם להימשך כמה שיותר זמן - ימים רבים ככל האפשר. המצרים מבינים שאם תימשך המלחמה זמן רב יחסית יגברו הסיכויים לתגובה מסיבית מצד ישראל

סודי ביותר
לענייני המערכת והממשלה

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

דף 3 מתוך 3 דפים

שתכלול הפצצת ערים מצרות. אך אין זה בראש דאגותיהם כי טוב הם מאמינים שהתפתחות כזו רק תוסיף לדאגת המעצמות ורק תכריח את אלה לפעול בצורה יותר חד-משמעית.

המצרים גם מאמינים שלא יישבה האסון שירד ב-1967 על חיה"א המצרי ושיהיו להם סיכויים להגיע להפצצת ריכוזי אוכלוסיה ישראלים. אם רק יוכלו לעשות זאת יודעים הם שהמצב ישתנה באופן קיצוני בהתחשב ברגישות הישראלים לאבידות בנפש, שלא לדבר על החלק הגדול של האוכלוסיה הישראלית שהוא פמוצא מזרחי ושלא יוכל לעמוד בהפצצות. בלי פאניקה שתביא ללחצים על הממשלה להפסיק הקרבות (3 / 061718).

סודי ביותר

לשימוש בלבד

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר

עד

אישי בהחלט, חומר רגיש ביותר

אל:

מאת: מחלקת החקר, משרד החוץ

11/8
17.12.73
27-28

מספר 79

עותק 16 מתוך 19

מידע מדיני מיוחד שלימים, יב' אייר תשל"ג

14 מאי 1973

דף 1 פתוך 1 דפים

סוריה - מצרים

.1

א. הסורים לא יוכלו להתחיל בהכנות פמשיות לפלחמה עם ישראל לפני הבחירות שיתקיימו בסוריה בראשית חודש יוני.

ב. ההכנות והתיאומים עם מצרים לפלחמה לא יוכלו להסתיים לפני אוקטובר-נובמבר 73 (צ/062259).

2. חוגים דיפלומטים [redacted] טוענים שסאדאת מתנהג בצורה בלתי שקולה; אם הוא באמת רוצה להשיג משהו ע"י גיוס כל המשאבים במצרים להתמודדות עם האויב, עליו לשתוק ולא להכריז על כוונותיו בקולי קולות. אם הוא חושב לתמרון, כדרכו, ולהשיג פתרון מדיני באמצעות הכרזותיו על פלחמה בלתי נמנעת, הריהו מסכן לא רק את מצרים אלא גם את סוריה העלולה להיגרר אחריו ולהיפגע גם היא במקרה שסאדאת יאבד השליטה על פהלך הערבים והישראלים יחליטו להכות ראשונים. דיפלומטים [redacted] הבהירו השקפתם זו לאסד בהמלצה שאסד מצידו יעמיד את סאדאת על הסכנות הנשקפות לסוריה וישחדל לרסנו (צ/06288, ראשית מאי 73).

3. חוגים דיפלומטים [redacted] טוענים שאם יש אמת בכך שיש סיפנים לפעילות צבאית מוגברת בסוריה הרי אין להניח שיש בכך להצביע על כוונות לחידוש מעשי האיבה עם ישראל. לדעתם סוריה אינה פוכנה לכך, אחרי שספגה פכות בתחילת פברואר 73 מידי חיה"א הישראלי. נוסף למצב הפנימי הפעורער, כפי שהוא מתבטא ע"י מהומות הפורצות מידי פעם, לא ירצה אסד לסכן פשטרו ע"י הרפתקאה צבאית (צ/062153, ראשית מאי 73).

ה ע ר ו ת :

א.

ב. אם יש אמת כלשהי בידיעה בסעיף 1 הרי יש בה כדי להצביע טוב על גישתו הזהירה של אסד.

ג. בהקשר זה מענינת אחת ההערכות [redacted] (ראשית מאי) לפיה :

- לא תצמח לסוריה כל תועלת ממעורבות בתרגיל מצרי ויש להניח שסאדאת מצדו אינו סומך על פעולה סורית רצינית;
- לאחרונה גדל המתח הבינעדותי בסוריה, ובכלל זה בצבא, ואין זה מצב בו תרצה ההנהגה הסורית ללכת לפלחמה;
- הסובייטים משפיעים על הסורים לבל יגררו לפלחמה וניתן להניח שהשפעת עצה סובייטית זו חזקה בדמשק יותר מאשר בקהיר.

סודי ביותר
ולענין הגשתו למל"ח

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

אישי בהחלט, חומר רגיש ביותר

אל: _____
מאת: מחלקת החקר, משרד החוץ

ה'תש"ג
28
4.12.73

מספר 116

עותק 1 מתוך 22

מידע מדיני מיוחד

ירושלים, ה' באב תשל"ג
3 באוגוסט 1973

דף 1 מתוך 4 דפים

בריה"מ - מז"ת

מחוגים דיפלומטיים ערביים על דברי דיפלומט סובייטי (מחצית שנייה של יולי 73):

- השמועות כאילו עמד סאדאת להודיע ב-23.7 על ביטול חרזה הידידות עם בריה"מ הן תעמולה המופצת בהשראה ציונית. מטרתה להביא להחרפת היחסים בין מצרים לסובייטים, כשהמטרות המיידיות היו יכולות להיות חבלה בביקור חאפז אסמאעיל במוסקבה או במגעים בין הסובייטים למצרים בעת דיון מועבי"מ.
- לכאורה הפצת שמועות אלו היתה יכולה להיות צעד מחוכם אלא שהעיתוי לא היה מוצלח שכן בביקור חאפז אסמאעיל הובהרו לו נקודות ההשקפה הסובייטית בצורה ששיכנעה אותו והשפיעה גם על עמדת סאדאת. ראייה לכך ניתן למצוא בנאומו ב-16.7 שבו נמנע מלתקוף את בריה"מ.
- לפני זמן מה שלחה בריה"מ תזכיר מסווג למנהיגיהן של מצרים, סוריה, עיראק, אלג'יריה ורז"ת שבו הסבירה בצורה ברורה את עמדתה בעת שיחות ברז'נייב-ניכסון. הובהר בתזכיר שברז'נייב עמד על כך שהפתרון היחיד לסכסוך באזור יכול להיות פתרון מדיני מבוסס על נסיגה ישראלית מוחלטת מכל השטחים שהיא כבשה. פתרון ביניים, או חלקי וכן כל תכסיס אחר לא יוכלו להביא להשכנת שלום באופן אמיתי ולתקופה ארוכה. ארה"ב לא היתה שותפה לעמדה הזו ולכן היה צריך לומר בהודעה המשותפת שפורסמה בסוף השיחות "ששני הצדדים הבהירו את העמדות שלהם בנושא הסכסוך במז"ת". בעוד שניכסון דיבר עם ברז'נייב בצורה חלקלקה, התנהג רוג'רס בשיחותיו עם גרוסקו באופן יהיר. בין היתר אמר שאחרי הכל הישראלים הם שניצחו במלחמה וכיצד ניתן לדרוש מהם, בתנאים אלה, לסגת מכל השטחים? גרוסקו השיב שזה משחק באש: הערבים כיום חלשים, אך לא לעולם יהיה המצב כך. הם רבים והפוטנציאל שלהם רב. לטורח ארוך לא תהיה בגישה הזו תועלת לישראל עצמה. על ארה"ב להימנע מלתמוך בישראל הנוקטת בעמדה מסוכנת זו, כי אחרת תסתכן גם היא במשחק באש, כי המצב עלול להתדרדר. לסובייטים לא תהיה ברירה אלא להמשיך ואף להגביר הסיוע שלהם למדינות ערב, כדי שהערבים יוכלו להשיג מטרותיהם הלגיטימיות. יש גם לציין שהאמריקנים הסכימו להזכיר האינטרסים הלגיטימיים של העם הפלסטיני. ארה"ב מודעת לבעייה הזו והסובייטים רואים בזה הישג שלהם.

סודי ביותר
לענין התמקדות

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

-2-

דף 2 מתוך 4 דפים

שני הצדדים לא יכלו להגיע להסכם לגבי תכנית פעולה לפתרון לסכסוך, אך שניהם הביעו דאגתם לגבי המצב באזור וגם זאת על הערבים לראות כהישג, אך חבל שיש ערבים המסלפים את העובדות ומותחים ביקורת על בריה"מ. זו בעצם מטרתם של האימפריאליסטים והציונים, הרוצים להביא להתפוררות הידידות הסובייטית-ערבית.

4. סוריה מבינה זאת, במיוחד אחרי קבלת התזכיר של בריה"מ, אך לא ניתן עוד להעריך התגובות של מנהיגי עיראק, אלג'יריה, ורד"ת, אך נראה שהיתה לו השפעה על סאדאת. שגריר בריה"מ במצרים הוא חכם ומנוסה מאוד, אך גם ריאליסט מובהק. במקרה הזה עלול הריאליזם של וינוגרדוב לפעול דווקא לרעתו. הוא מסביר לסאדאת עמדתה של בריה"מ והמצב באזור ובעולם, אך הוא גם רואה ומבין את חולשתה הפנימית של מצרים וחולשת משטרו של סאדאת ואינו יכול שלא להיות מושפע מזה.

5. שואלים מה יהיה אם מועבי"ט לא תביא גם בסיובו השני של דירגיה לתוצאה מעשית והאופנסיבה הדיפלומטית המצרית תיכשל: האם סאדאת יצא במקרה זה למלחמה חדשה, למרות שהסובייטים מזהירים אותו נגד צעד כזה? אין לדעת מה סאדאת עלול לעשות, אך טוב יעשה אם יעריך את מצבו היטב, לפני שיחליט על חידוש הלחימה שבעקבותיה יוכלו מטוסי ח"א הישראלי להכות שוב עמוק בתוך שטחה של מצרים: לפני שנה וחצי היו יכולים עוד המצרים להגן בצורה סבירה על עומק שטחם, אך אין לדעת מהו מצב מערך הגנת הנ"מ כיום. אם המצרים אינם רוצים ביועצים ובטכנאים סובייטים, מדוע לא יפנו למשל, אל הצפון וייטנאמים? אלה הוכיחו שהם יודעים לספל בטילים ולהפיל מטוסים אמריקניים - כשרונם ממש הפתיע את הסובייטים.

6. עיראק - ניתן לומר שהמצב התייצב, אך מבנה המשטר נותן חומר למחשבה. אם המשטר יכול להיות נתון בסכנה ע"י פעולה של מספר קטן של אנשים וניצל רק הודות לשרשרת אירועים שלא היתה בשליטתו של המשטר, כנראה שמשהו שם לא בסדר. טוב לשמוע שהעיראקים עומדים עתה להקים מועצת עם, מועצת שרים וכו' ויש לקוות שהם גם יגיעו להקמת חזית לאומית פרוגרסיבית. רק ליכוד פנימי יוכל לחזק את עיראק, כפי שרק ליכוד בין מדינות ערב יוכל לחזק את הערבים. גם זה הובהר בתזכיר בריה"מ ל-5 המנהיגים הערבים הפרוגרסיביים.

7. ירדן ותוניסיה - מצער לשמוע שמצאו הזדמנות לריב ביניהן. יש בכך חבלה במטרה שצריכה להיות לעיני כל הערבים והיא ליכוד ונקיטת עמדה אחידה. צעדה של ירדן אינו מוצדק, לאור המטרה שיש לשאוף אליה, אך לא ניתן לנקות גם את בורגיבה מכל אשמה. אם הערבים ימשיכו בעמדתם ויטענו שישראל היא יצור מלאכותי, שאינו להכיר בו ואינו להבטיח עצמאותו המדינית, אין להתפלא שהם מגיעים גם לטעון שירדן היא יצור מלאכותי ללא זכות קיום. אם ימשיכו לנהוג לפי סטנדרטים כאלה, לא תוכל להיות יציבות בעולם הערבי ולא אחדות בו, שהיא הכרחית, אם הערבים רוצים

סודי ביותר
לעיתים נדירותכל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים
שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינהנא להחזיר למחלקת החקר
עד

מידע מדיני מיוחד

-3-

דף 3 מתוך 4 דפים

לצאת מהקפאון הנרכחי ולהשיג מטרותיהם. יש לזכור שפתרון לא תלוי
בבריה"מ ובארה"ב בלבד, אלא בראש ובראשונה בערבים עצמם והרי הם
צריכים להבין שלא ישיגו דבר אם ימשיכו במריבותיהם הפנימיות.

8. בריה"מ אינה נלאית מלהסביר זאת לערבים, אך לא הכל מוכנים
להקשיב לכך, לסובייטים גם לא קל להסביר עמדתם והשקפותיהם לאותן
המדינות שאין להם יחסים רשמיים אתן. אין עדיין שגרירויות סובייטיות
בנסיכויות המפרץ, אך השגריר הסובייטי בטורית, משמש כבר גם כשגריר
לא תושב בהן. חבל שאין לבריה"מ נציגות רשמית בסעודיה. היא הופכת
להיות "מעצמה ערבית", או לפחות גורם בעל משקל בעולם הערבי. הסעודים
עדיין לא השתכנעו שבריה"מ אינה אנטי-אסלאמית ולא ידוע איך ניתן
לשכנע את פייצל בכך.

9. באופן פרדוכסלי יש לבריה"מ יחסים רשמיים (נציגות וכו') דווקא
עם לוב, כאשר קדאפי אינו מפסיק מלהשמיץ את בריה"מ. ההסברים הסובייטים
נופלים על אזניים אטומות. כמו כן, שיש להתחשב בזה שקדאפי הוא צעיר,
חסר נסיון וכו', אך חשוב שמישהו, בעל השפעה בעולם הערבי ישכנע את
קדאפי שבריה"מ לא פועלת בניגוד לאינטרסים של הערבים, אלא להיפך.
(066006/צ)

הערות:

1. ההסברים הסובייטים באזני הערבים, כולל באמצעי התקשורת, מבטאים
הערכה סובייטית שלפי שעה חלף החשש מאפשרות פגיעה מצרית ביחסי שתי
המדינות ע"י ביטול חוזה הידידות ושה"פ וכי ההבהרות הסובייטיות
למצרים על שיחות ברז'נייב-ניכסון השיגו במידה מסוימת את יעודן.
2. בהטפותיה לערבים, הנעדרות נימה של דחיפות במצב והמצטיינות באוירה
אבהית רגועה, ממשיכה בריה"מ להדגיש, כבעבר, הנקודות הבאות: הדרך
היחידה לפתרון היא הדרך המדינית, שלילת האופציה המלחמתית, הצורך
באחדות ערבית, בבניית התשתית החברתית-כלכלית (סוציאליזם) ובהתעצמות
ערבית כדי להיות בעמדת כח במו"מ מדיני. כדי לקדם כל אלה נחוץ להדק
ולהעמיק היחסים ושה"פ עם בריה"מ ומדינות מזא"ר שהן ידידות האמת
היחידות של מצרים והעולם הערבי.
3. מאלפים במיוחד הדברים נגד האופציה המלחמתית, האזהרה שכיורם, לאחר
יציאת היועצים הסובייטיים לא תוכל מצרים, במקרה של פתיחה באש, להגן
על עומק שטחה, וכן ההערות אודות הערכות המצב שוינוגרדוב משתדל להנחיל
לסאדאת וחילוקי הדעות עם סאדאת.
4. עיראק - מתאשר שהזעזוע שעבר לאחרונה על עיראק מדאיג הסובייטים
וסביר להניח שהחזית הלאומית עם הקומוניסטים הוקמה גם בהמרצתה (בריה"מ
מטיפה מזמן לחזית לאומית עם הקומוניסטים והכורדים).
5. ירדן - מאלפת הביקורת על הצהרותיו האחרונות של בורגיבה והסינגור
הסובייטי על זכות קיומה של ירדן.

סודי ביותר
לעיתים קרובותכל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים
שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינהנא להחזיר למחלקת החקר
עד

מידע מדיני מיוחד

-4-

דף 4 מתוך 4 דפים

6. חצי האי ערב - מתבלטת החשיבות שמייחסת בריה"מ לחקיעת יתדות במפרץ הפרסי. הערכתה את סעודיה כ"מעצמה ערבית" מסמלת העירנות של בריה"מ למעמדה המיוחד של סעודיה במסגרת התחרות הבינמעצמתית על עמדות במפרץ ועל חשיבותה הגוברת משכבר של סעודיה במישור הבינערבי. על רקע חששות בריה"מ, ביחוד מאז סילוק היועצים הסובייטיים מצרים, מחתירה סעודית תחת עמדות בריה"מ במז"ת, ניכר לאחרונה מאמץ סובייטי לקשירת יחסים דיפלומטיים עם סעודיה.

7. לרב - כבר ציינו בעבר שחרף התקפות קדאפי על בריה"מ משתדלת בריה"מ שלא להגיב בחריפות יתירה ונוקטת לעתים גישה זהירה, סלחנית ובלתי נלאית, תוך נסיון להסתייע בגורמים ערביים (מצרים, סוריה) להשפיע שימתן עמדותיו כלפיה.

סודי ביותר
לענין הגשת מל"מ

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

אישי בהחלט, חומר רגיש ביותר

29

אל:

מאת: מחלקת החקר, משרד החוץ

9.11.73

מספר

111

עותק

מתוך 21

מידע מדיני מיוחד

ירושלים, ב' באב תשל"ג
31 ביולי 1973

דף 1 מתוך 2 דפים

מצרים - אר"ם

להלן מדעות זיאת בעקבות ההצבעה במועבי"ס:

1. עתה ברודאי תישאל השאלה מה הלאה? שאלה זו נדונה במסגרת מצרים (הערה: לא אמר מה היו תוצאות הדיון).
2. ברור כי עם הויטו האמריקני מגיע סופו של שלב. איש טרם יודע מה יהיו המאפיינים של השלב החדש. ברור בכל אופן שהשלב של התמרונים וההתחמקויות של ארה"ב נסתיים. ארה"ב לא רק תומכת בישראל אלא אף משתמשת באותה לשון כמרה, בעוד שעד עתה היו שטענו שעמדתה של ארה"ב היא זמנית וטקטית ברור עתה לחלוטין שמדיניותה הקבועה היא לקבוע את עמדתה של ישראל ככח העיקרי במז"ת.
3. במידה שהדבר נוגע למשה"ח המצרי, אמר זיאת, הרי אין פירוש הויטו כי המשרד מפסיק את מאמציו הפוליטיים, במדיניות חירוני שתהיה תנועה מתמדת, קדימה ולפעמים גם אחורה, אך אסור שיהיה קפאון.
4. האופציות לפעולה הן:
 - א. רעיון כינוס ישיבת חרום של עצרת האר"ם.
 - ב. עצרת האר"ם הקרובה.
 - ג. כנס הבלתי מזדהות באלג'יר.
5. אשר לרעיון כינוס ישיבת חרום ולעצרת אין לזיאת עתה שום רעיונות מיוחדים. אשר לו עידת הבלתי מזדהות - הרי ממילא הם תומכים במצרים. הדבר החדש שמצרים תביא בפני הכנס הוא שעתה לא רק הם תומכים במצרים, אלא גם אירופה ואמל"ט.

סודי ביותר
לענין המעין בלבד

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

דף 2 מתוך 2 דפים

6. לדברי זיאת אין לביקור ואלדהיים כל קשר עם מועבי"ט. מצרים תקבל פניו ברצון כאשר יבוא. השאלה היא אם ואלדהיים יוכל להביא דבר חדש בנוא לקאהיר (צ/ 065913).

הערות

1. לאחר תגובתו הספונטאנית של סאדאת על הוטו האמריקני (נאומו ב-26.7) "כשהגיש את הוטו במתנה לבריה"מ" והדגיש שנקודת המוצא היא במצרים, פתחה מצרים בפעולה הסברתית ענפה לגנוי ארה"ב בנסיון להבליט בדידותה בתמיכתה בישראל. עקרי פעילות זו:
 - אגרות מסאדאת (29.7) לראשי המדינות והממשלות של חברות מועבי"ט פרט לארה"ב, בהן הודה על תמיכתן במצרים והאשים את ארה"ב בחסימת הפעולה למען הסדר מדיני צודק.
 - אגרות מסאדאת (30.7) לראשי מדינות ערב בהן הבהיר שהוטו האמריקני מחייב אחוד כל המאמצים הערביים כדי לצאת נגד הקנוניות הציוניות-קולוניאליסטיות במערכת הגורל והכבוד.
 - פניות של מועצת העם המצרית לכל הפרלמנטים בעולם ופניות של מפלגת האחוד הסוציאליסטי, אגודי הפועלים, הנשים והנוער לארגונים המקבילים להם בכל רחבי העולם בקריאה לצאת נגד ארה"ב.

2. לפי השבועון המצרי "רוז אליוסף" (30.7) תקיים מצרים בימים הקרובים מגעים בדרג רם עם מספר מדינות - בעיקר בריה"מ, צרפת ובריטניה - שלאחריהם תודיע על תכנית פעולה חדשה לסיום מצב הקפאון במזה"ת.

3. דברי זיאת על השאלה "ומה הלאה" מבליטים אכזבה מצרית מתוצאות דיון מועבי"ט והתלבטויות לגבי המהלכים הבאים, כאשר מאידך מתכוונת מצרים במסגרת פעלתנותה המתוכננת במישור הבינ"ל (ועידת אלג'יר, העצרת) לנצל התמיכה, ביחוד זו של האירופאים והלטינים, לה זכתה הצעת ההחלטה של הבלתי מזדהות בדיון מועבי"ט.

4. אשר לביקור ואלדהיים - הדברים על "שאין קשר בין הביקור ודיון מועבי"ט" תמוהים כאשר הם באים מפיו של זיאת. כידוע חתרה מצרים לכך שביקור ואלדהיים יתקיים לאחר הדיון במועבי"ט בתקווה שדיוני מועבי"ט, ובפרט אם תתקבל החלטה, יהוו הרקע והמסגרת לביקור. בנסיבות הנוכחיות, לאחר הויטו האמריקני, נשמעים דברי זיאת בנקודה זו כמטילים ספק אם אכן תוצאות הביקור יוכלו לתרום לקידום מטרותיה של מצרים.

סודי ביותר
לשימוש בלבד

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד

אישו בהחלט, חומר רגיש ביותר

אל:

מאת: מחלקת החקר, משרד החוץ

Handwritten notes and signatures at the top right.

מספר 102

עותק 1 מתוך 23

מידע מדיני מיוחדים, ידי סיון תשל"ג

14 בפברואר 1973

דף 1 מתוך 3 דפים

הדיון במועבי"ס

מחוגים דיפלומטיים ערביים :

1. בכנס נציגי ערב העלה זיאט הנקודות הבאות (11.6) :

א. מצרים רוצה לבדוק יכולתה של מועבי"ס לפציאת פתרון. זה חשגב לה ולא רק לה כי אם גם לכל מדינות ערב, אפריקה ולעולם כולו.

ב. אם האו"ם יצליח לעשות משהו - מה טוב. אם לא-תצטרך מצרים לפעול בכוחותיה עצמה בלי שתהיה עוד תחת השפעת האסלייה שהאו"ם יוכל לפתור את בעיותיה.

ג. תרגיל מדיני זה אינו חסר תועלת כי :

(1) מדינות אפריקה כבר התלכדו מאחורי עמדתה של מצרים, בעוד שבעבר לא ניתן היה לשמוע על תמיכתן.

(2) מדינות אירופה המערבית נוקטות גם הן בעמדה אזהדת, כדי להבטיח הסדר בי"ל, שלא לדבר על עמדות ידידותיה הקבועות של מצרים.

ד. זיאט קיבל אישור לנסות מהלכו המדיני הנוכחי, עם זאת אין למצרים הצעת החלטה משלה. והיא מצפה שהצעה כזו תועלה בסוף הדיונים ע"י אחת מחברות מועבי"ס.

ה. את דחיית הפסך הדיונים הציעו הבריטים והצרפתים כדי שיהיה להם זמן לעכל גאומי הפתיחה וכדי להחליט על קו פעולה. בתחילת יולי תהיה מועבי"ס עמוקה בבעיית קפריסין, כך שהמסך הדיונים יוכל להיות רק במחצית יולי. מצרים הסכימה.

ו. לא הוצגו או נשמעו בכנס הערות מצד נציגי מדינות ערב.

2. זיאט הפיץ ב-11.6 תזכיר פסלו בין חברות מועבי"ס שבו הבהיר שמוכרחה להיות פעולה מצד מועבי"ס כי הסצב הנוכחי בלתי נסבל וסעון חומר נפץ. מצרים רוצה :

א. שתהיה התחייבות לצטיגה;

ב. יש למצוא הסדר שיבטיח זכויות העם הפלסטיני.

ג. על מועבי"ס להכריז שכל השינויים הדמוגרפיים והפיסיים שנעשו בשטחים הכבושים בטלים ומבוטלים.

ד. המאמצים למציאת פתרון צריכים להשאר במסגרת האו"ם (אין זה משנה אם ע"י ואלוהיים או יארינג או ועדת קבע וכו').

ה. מועבי"ס צריכה לומר בנסח כלשהו של הדברים של המדינות להימנע מלסייע לישראל לבסס את שלטונה בשטחים הכבושים בכל צורה שהיא.

סודי ביותר
לעיתים נדירות

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד

מידע מדיני מיוחד

דף 2 סתור 3 דפים

3. לדברי דיפלומט [redacted] בכיר :

א. זיאת הימר על עתידו המדיני בתוצאות דיוני מועבי"ט, לכן יסתפק גם בדבר מינימלי שיאפשר לו להציג זאת כהישג מדיני.

ב. הבריטים והצרפתים רצו אמנם בדחיית המסך הדיונים, אך גם זיאת הבין שזה יוכל להיות לטובתו (דיפלומט סובייטי מנען שהיה זה זיאת עצמו שביקש מהנשיא התודן של מועבי"ט את הדחייה). זיאת מקורה שאולי ייצא משהו משיחות נלכסון-ברז'נייב שיאפשר לו לתמוך להשגת החלטה רצויה לו לאחר מכן. כן הוא מעדיף לנצל את הזמן שיורוצר לתיאום עמדתו עם מדינות אחרות כגון בריטניה וצרפת.

ג. אם מועבי"ט לא תגיע לתוצאות יהיה לא רק מצבו של סאדאת רע, אלא גם של מצרים. סאדאת לא יחדש את המלחמה, אך חושש שהעם יאבד את שארית האמון בו. כן חושש שהיא עלול אז להידחף כנגד רצונו למתן פקודה לחידוש האש.

ד. מצד שני חושש סאדאת שבמצב שיורוצר עלולה מצרים להשתעבד כליל לסובייטים שיכבלו את ידיו ויביאו קץ על פשטרו.

4. לדברי דיפלומט [redacted] אמר זיאת לפני שביקש דחיית המסך הדיונים כי מצרים אינה רוצה ללחושף לכלי משחק בידי מעצמות-העל ושהיא מקורה שהחלטת מועבי"ט תשפיע על כידודן השיחה בין נלכסון-ברז'נייב. [redacted] תוהים מה גרם לזיאת לשנות דעתו ולבקש דחייה.

4. הסורים רצו שזיאת ימנע מלשאול את יארינג מדוע לא הגיש תזכיר גם לסוריה, שהרי סוריה היא כמירה בהחלטה 242. לדברי דיפלומט סורי משתדלים המצרים לדחוף את סוריה להשגת הסדר משלהם וכן שהפלסטינים יגיעו להסדר פזיזם הם, כך שמצרים תהיה חופשית לדאוג לפתרון בעיותיה היא.

6. דיפלומט [redacted] התלונן, העולם הערבי הקים צעקה, כאשר המלך חוסיין העלה בזמנו את תכניתו. לחת לפלסטינים בגדמ"ע זכות הגדרה עצמית ועתה העלה זיאת תכנית דומה. זיאת מנמק זאת בכך שחוסיין בא בהצעתו ללא הכנת הקרקע לכך וללא תכנון בעוד שהוא העלה הצעה מדעית מחושבת היטב.

7. דיפלומט [redacted] טען שאין לצפות לשום דבר ממועבי"ט העוסקת בדברים מופשטים בו. בזמן שסאדאת נמצא בלוב לניהול שיחות על ענינים קונקרטיים כמו האיחוד.

8. הסינים סבורים שכל המרוניו של זיאת אינם אלא נסיון לפטור את מצרים מהצורך למלא חובתה להביא לפתרון ע"י מאבק עממי מהפכני.

9. דיפלומט [redacted] בכיר שיבח את פאמצי מצרים שהביאו לאיחוד עמדתן של מדינות אפריקה, אך אמר שכל זמן שהערבים לא יצליחו להגיע לעמדה

סודי ביותר
לענין המלחמה והשלום

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

דף 3 מתוך 3 דפים

אחידה ביניהם לא ניתן לצפות לתוצאות חיוביות מדיוני מוע בי"ס.
(009847/3)

ה ע ר ו ת :

ג. על עמדות מצרים, (וסוריה וירדן) כבר עמדנו בדמי "מידע" קודמים וכן עסקנו בעקזת מצרים לגבי דחיית הדיון. בסעיף 2 לעיל ניתן למצוא מרכיבים מהצעת החלטה שמצרים מעוניינת בה.

ג. המצב כיום הוא שעם גמר הנאומים ב-14.6 יסתיים, כמצופה, הסיבוב הראשון של הדיון ע"י גוסס מוסכם שיקריא נשיא מועבי"ס. בגוסס יצויין שהוצע לו סנטטיבית, בין היתר, ע"י משלחות אוסטריה, צלפת ובריטניה שרצוי להשעות הדיון לתקופה קצרה; החלפת הדעות עם חברות מועבי"ס בנדרון גילתה שהשעייה כזו עשויה להקות מועילה; ניתן יהיה לנצל ההפסקה להרהור הן ע"י חברות מועבי"ס והן ע"י נציגי הצדדים בתוצאות שהושגו ע"י הדיון במועבי"ס; לאור דו"ח המזכ"ל על פאמצי יארינג והודעות שנמסרו ע"י כל המדינות, ניתן גם לנצל ההפסקה להתיעצויות בלתי רשמיות כדי לקדם את צעדי המועצה; יש הבנה כללית שמועבי"ס תחדש דיוניה במחצית יולי ולא יאוחר מה-16.7, כשהתאריך ייקבע ע"י התיעצויות בין חברותיה.

סודי ביותר
לענייני ממשל ומצב

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

אישי בהחלט, חומר רגיש ביותר

ז"ק 101
מס' 4.1292

יאל: _____
מאת: מחלקת החקר, משרד החוץ

מספר 98

עותק 16 מתוך 21

מידע מדיני מיוחד

ירושלים, כח' אייר תשל"ג
30 במאי 1973
דף מס' 1 מתוך 2 דפים

מ צ ר י ם

מרוגים דיפלומטיים ערביים (מחצית שניה של מאי-סוף מאי 1973):

1. לדברי דיפלומט [REDACTED] שם לאחרונה סאדאת סייגים להכרזותיו הפלחמיות כגון בחירת המועד המתאים, הצורך בסבלנות, הדיבורים על מאבק ממושך וכו'. אין זה סביר שסאדאת יסתכן במצב העלול לגרום לו ל"עריפת ראשו". לכן באים עתה הדיבורים על הצורך בסבלנות, בהתבצרות ובאגירת כח. במקום שהצבא יהווה גורם פנקר הופנה עכשיו מרצו להשגת מטרה, אם כי זו הועמדה כרחוקה, כפי שניתן להיווכח מדיבוריו של סאדאת על "הפלחמה בצלבנים שנמשכה 100 שנים". המלחמה הועמדה, איפוא, בפרספקטיבה רחוקה בר זמן שצרכי הבטחון הם מיידיים כאשר מדובר בהכנות להגנתה של מצרים. מי שילחץ במצב כזה לפלחמה מיידיית יוכל להיות מוצג כמי שרוצה לתבל בשלחמה של מצרים ע"י גרירתה לפלחמה. הרווחת הזמן דרושה לסאדאת קודם כל לביסוס משטר - דבר שבו כבר הצליח, לפחות חלקית, וכן מקווה לזכות במשך הזמן באהדת הקהילה הבינ"ל תוך ביצור החזית הבינערבית (063210/צ).

2. לדעת דיפלומט [REDACTED] מדינות ערב רגישות מאד לריבונותן, אך באותו זמן הן מוענות בגד בריה"מ על שזו לא פוכנה ללחום את פלחמתן עברון. עליהן להבין שהעולם נמצא עתה במצב שלא יכול לסבול מעשי איבה העלולים לסבך את הממצמות. מצרים פצידה אינה יכולה להרשות לעצמה לפתוח במיתקפה אמילו לא בקנה מידה מצומצם בגלל התגובה הישראלית המוחצת הצפויה. אין, לכן, מוצא אלא במציאת פתרון מדיני לסכסוך.

3. גורמים סעודיים לעגו לאיומיו של סאדאת שיחדש את האש, אם ברז'נייב לא יבוא למצרים לבקר אותו לפני נסיעתו לווינגטון (כפי שפורסם בעתונות) סאדאת לא רוצה אלא "להרוויח זמן" והוא יסתפק גם בכך שברז'נייב ישלח אליו מישהו בשמו, כי זה יאפשר לסאדאת למעון שעמדת הסובייטים היא אשר מונעת ממנו לחדש את הלחימה. באותו זמן מתחנן סאדאת בפני פייצל שיסייע לו במאמצים המדיניים להשגת הפתרון.

4. גורמים כוויטיים מוענים שמצרים חותרת להשגת עמדה מערב-אירופית אוהדת לה, כפי שהדבר התבטא בדברים שסאדאת אמר לשה"ח הרפ"גי. סאדאת הבהיר בצורה עקיפה, אך ברורה מאד, שאין פניו מופנות לחידוש הלחימה.

5. גורמים סוריים רואים בדבריו של סאדאת לסייל קו חדש, כי עתה כבר ברור לחלוטין שדיבוריו על מלחמה לא היו אלא "בלוף". סאדאת שואף להרוויח זמן כדי לחזק את שלטונו ע"מ שלא יהיה מי שיוכל להכריחו

סודי ביותר
לענין ממשלתי בלבד

האיבה.
כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

לחידוש מעשי
נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

דף מס' 2 מתוך 2 דפים

6. גורמים איראניים רואים בתמרוניו המדיניים של סאדאת ביטוי לחוסר יכולתו לפתוח בפלחמה - דבר שיחייב אותו למצוא מוצא דיפלומטי מהמצב הססגוני שבו הוא נמצא כדי שלא יהיה מוכרח להודות בכשלונו. אין גורמים אלה רואים סיכונים להתקרבות בדעות בין מדינות ערב, כפי שנוהגים לחשוב לגרונה דיפלומטים מערביים.

7. על כך מעירים הוגים דיפלומטיים ערביים שגם אם מדינות ערב הקיצוניות אינן מוכנות להודות בפוטנציאל שאין מקום לפתרון הצבאי, הרי שהן לא תחבלנה בתאמצים המצריים למציאת פתרון מדיני. עוד מוסיפים אלה שכנראה אין המצרים מצליחים להשיג את תפיכת ערב-הסעודית בהם, אלא הסעודים מצליחים לעכב את סאדאת מ"הקו הפלחמתי" בו דגל אינו מוביל למטרה הרצויה (063175/3).

הערות

1. הדבורים הסובייטים באזני ערבים על שפתיחה באש מצרית עלולה לסבך את המעצמות ועל תגובה ישראלית מוחצת במקרה כזה תואמים את הידוע לנו על עמדת בריה"מ. ועל העצות/האזהרות שמספיעה באזני מצרים ומדינות ערב אחרות מזה מספר חדשים. ייתכן שציתורי ההערות עתה פכוון לשמועות (הדלפות) על שסאדאת עשוי לפתוח באש בצפוד לאירועים הבינ"ל הצפויים (דיון במועבי"ט, פגישת הפיסגה). להערכתנו שפע זיאת אזהרות כאלה בניקורו במוסקבה.

2. מענינות ההתרשמויות של גורמים ערביים על סאדאת מעובין להרויח זמן ע"י תמרונים מדיניים ופסילתם כבלתי סבירה אפשרות שיפתח באש בעתיד הקרוב.

3. יוזכר שבנאומו ב-14/5 הסביר סאדאת כי שלב "העימות הכולל" הוא ממושך ומשולבים בו יסודות רבים ושונים ובכך היקה בפכוון פחריפות הצהרותיו הקודמות שיצרו התרשמויות בחוגים שונים במצרים, בארצות ערב ובמדינות אחרות שא כוונתו לפתיחת קהרונה באש.

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

סודי
לענין חשפון גלוי

אישי בהחלט, חומר רגיש ביותר

72
4.12.73

אל: _____
מאת: מחלקת החקר, משרד החוץ

מספר 91

עותק 16 מתוך 27

מידע מדיני מיוחד

אייר תשל"ג
23 מאי 1973

דף 1 מתוך 3 דפים

ביקור המלך פייצל בפאריז

1. חלק הארי משיחות פייצל-פורמפידו [redacted] הוקדש לנרשא מצרים [redacted] מהמזב במצרים וחושש לעתיד המשטר. [redacted] הוא רואה את המצב של לא שלום ולא מלחמה כאסון למצרים ומשוכנע שהזמן אינו פועל לסובת מצרים.

לדעתו מצבה של מצרים ביחס ליישוב הסכסוך הוא בכי רע - דבר הגורר בעקבותיו הידרדרות תלולה במצבה הפנימי. אין לו ספק שבנסיבות הללו יידחק סאדאת להרפתקאה צבאית נגד ישראל בעתיד הקרוב והתוצאה תהיה נפילת המשטר.

2. מחשש לאפשרות שיקום משטר עויין לסעודיה במקום משטר סאדאת, כלומר משטר שמאלני, פועל פייצל בשני מישורים: במישור המדיני כשהוא קורא לפומפידו לתת את מלוא התמיכה המדינית למהלכים הבאים של מצרים; ובמישור האספקה הצבאית כדי שמימדי האסון במצרים במקרה של מלחמה יהיו מוגבלים וסיכויי המשטר לעמוד בו יהיו יותר טובים.

3. אשר למישור המדיני ביקש פייצל מפורמפידו לתת תמיכה מדינית למצרים בשני תחומים:

א. בתחום האו"ם, כאשר מתחילת יוני ואילך תפתח מצרים במיתקפה המדינית החדשה;

ב. בתחום הלחץ על ארה"ב, כשפייצל דורש תפקיד יותר פעיל מצד צרפת בפיתוח עמדה אירופאית בענין המז"ת.

4. דאגתו של פייצל לעתיד המשטר במצרים באה לידי ביטוי לא רק בשיחותיו עם פורמפידו אלא גם במגעים לאחרונה עם גורמים ערביים. באלה לא התייחס כמובן במישרין למשטר המצרי, אבל מתוך ניתוחו את המצב במז"ת וחששותיו לדרך התפתחות מצב זה בחדשים הקרובים היה ברור מה עומד במרכז דאגותיו.

5. סיבה נוספת לנסיבותיו של פייצל להביא לקץ הקפאון הנוכחי היא הגורם הפלסטיני. לדעתו כל עוד ישורר הקפאון יתרבו המשברים בין הפלסטינים ובין ארצות ערב ויגברו הסיכויים לפעשי יאוש מצדם ובמיוחד לפעולות חבלה נגד מתקנים אמריקניים, כלומר מתקני נפט. בסופו של דבר עשויה סעודיה להיות בין הנפגעים העיקריים.

6. אשר למישור הצבאי - שעה שפייצל עסק בעניני מדיניות גבוהה עם

סודי ביותר
ולענין תשלומין נשלחו

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

דף 2. פתוך 3 דפים

פומפידו עסקו אנשי פמלייתו בענינים המעשיים. בתחום הצבאי סיכמו שאספקת הטנקים הצרפתיים תימשך ואספקת מטוסי המיראג' תתחיל. הוסכם עקרונית שבהסכמי הרכש שנחתמו בניקור או שייחתמו בקרוב לא יהיו שום תנאים מגבילים הנובעים מהאמברגו הצרפתי כמו אלה שצורפו להסכמים עם לוב, מטוסי המיראג' מיועדים למצרים, דבר שהוברה לצרפתים, והצרפתים מוכרים אותם לסעודים ביזעם זאת ובהסכיפם לכך. הוא הדין לגבי הטנקים ולגבי ציוד אחר.

7. יחסו של פייצל לארה"ב משתנה לאט ובהדרגה אך באופן מפשי. [redacted] יש לכך סימנים כדלהלן:

א. כאשר מזכרת ארה"ב בשיחה עם המלך הוא מגלה סימני עצבנות וקוצר רוח. חשוב בהקשר זה להבין את אופיו של המלך. ברגע שהוא מתחיל לאבד מאונו בגורם מסויים הוא עשוי ללכת לקיצוניות ולהפוך אמונו הקודם לעוינות.

ב. עד לפני מספר חדשים לא חשבו הסעודים לפגוע בקשריהם הכלכליים המסורתיים עם ארה"ב. כאשר אורגנה הטיסה בקונקורד עבור כל שגרירי ערב בצרפת היה שגריר סעודיה היחיד שהודיע מראש שלא ישתתף וכך היה. עתה השתנו הדברים לחלוטין. לא זו בלבד שפייצל גילה ענין אישי בקונקורד אלא סיכם שבקרוב ישלח משלחת מומחים לצרפת ללמוד ביסודיות את תכונותיהם של שני המטוסים.

ג. במושב מועצת הליגה האחרון לא הצביעה סעודיה נגד החלטות שנתקבלו בגנותה של ארה"ב, אף לא במנעה. אמנם הוסיפה הסתייגות משלה לקבלת החלטות אלה, אך הסתייגות זו לא נבעה לעצם קבלת החלטות: הסתייגותה הייתה רק במפורש על שלא נתקבלה החלטה המגנה את בריה"מ בהתירה הגירה יהודית לישראל (3/062827).

הערות:

א. ביקורו של פייצל בקהיר, ערב צאתו לפריז, היה על רקע חששותיו מאיומי סאדאת לחידוש האש, התוצאות שינבעו מכך למשטרו של סאדאת וההשלכות שיהיו לכך על סעודיה (הנפט, חתגברות השפעת בריה"מ, עליית גורמים שמאלניים). לכן פעל פייצל בניקור בקהיר לרסן את סאדאת כשהצד השני של אותו מסבע הוא הבטחות לסיוע מדיני, כלכלי-פיננסי ובתחום הרכש (סיוע בתחום הרכש אינו עומד בהכרח בסתירה לחשש פייצל מחידוש האש ע"י מצרים, באשר מדובר בהתעצמות לטורח ארוך, הכנות פמושכות למערכה וכו' שפירושו אליבא דפייצל רוח זמן).

ב. תרגום פידי לכך היה בניקור פייצל בפריז: שם עשה מאמץ מיוחד להנחיל לפומפידו את החשש מההתפתחויות במצרים ובזירה ומהמשך מצב הקפאון

שירות המודיעין
למנהל המודיעין

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

דף 3 מתוך 3 דפים

ראת הצורך הדחוף לכן לסייע לסאדאת.

ג. עדות למאמץ בכיורנים הנ"ל [redacted] הביע פייצל בסחורו בתמיכת צרפת בענין הערבי; הוא מעוניין בהישארות סאדאת; בשהותו בקהיר דיבר נגד ערעור לבנון וביקשו להפעיל השפעתו על סוריה: (במשחמש חשש מהתדרדרות צבאית והשלכותיה); ח'רטום "זעזעה" אותו, אך עם זאת אינו יכול להפקיר הפלסטינים וממשיך לסייע להם (ואכן יש ידיעות שיחסי פייצל עם "הפתח" חזרו לתיקונם (בין היתר, חשש כמובן מפ'צוע בהזרמת הנפט). אשר ליחסים הבילטרליים טוענים הצרפתים שבניקור לא סוכמו תוצאות ממשיכות. עם זאת מציינים שפייצל הראה נכונות להידוק היחסים, והביע רצונו לגרון קשריו ולמנוע תלות בלעדית בארה"ב. גם העיסקה הצבאית עם בריטניה אינה צריכה לסענת הצרפתים להפריע לעיסקה עם צרפת כי היקפה קטן בהרבה מזה שפורסם בעתונות. יוזכר ששר הצבאות הצרפתי יבקר בסעודיה בספטמבר השנה.

ד. אשר לנאמר בסיפאשל הדיווח דלעיל על שיחסו של פייצל לארה"ב משתנה לאט אך ממשיך, נראים לנו הדברים כמוגזמים. פייצל ממשיך לראות את הסכנה בה"א הידיעה בחדירה הסובייטית ובחתרנות הקומוניסטית, משוכנע, כבעבר, שהמפתח לפתרון בידי ארה"ב (לא מן הנמנע שבמסגרת שכנועיו כלפי סאדאת בניקורו בקהיר הבטיח לפעול, כבעבר, אצל ארה"ב בנסיון שתשתנה עמדתה) ונסנע עד כה להיכנע ללחצים להשתמש בנפש מדיני. עם זאת יצויין שגם בחוגי הממשל בארה"ב קיימות הערכות שהן משתקפת חרדה שמא יחול סחף בעמדתו של פייצל כתוצאה מהכרח להיענות ללחצים בינעריביים.

סלטיילגוש
לענייני הממשל

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

אישו בהחלט, חומר רגיש ביותר

מס' 77
מס' 1701

מספר 77

עותק 16 מתוך 19

אל: _____
מאת: מחלקת החקר, משרד החוץ

מודע מדיני מיוחד

יב' אייר תשל"ג
14 מאי 1973

דף 1 מתוך 2 דפים

בריה"מ - סוריה - מצרים על רקע ההתפתחויות בלבנון

1. פחגים דיפלומטים ערביים בהסתמך על גורמים סוריים :

א. הסובייטים הזהירו את אסד שלא יתערב בלבנון.

ב. כן הזהירו אותו שלא להיגרר אחר הטקטיקה של סאדאת. הסובייטים חוששים מן לדחוף סאדאת את סוריה למערכה כדי לראות כיצד מתפתחים העיניים. הם מבינים שאין פנוס מהשפעת דברים חריפים, אך אסור שזה יעבור לפעשים.

ג. הסובייטים מוכנים לחזק את יכולתה ההגנתית של סוריה, כאשר הדגש הוא על "הגנתית". לסורים אין מספיק כח אדם לאיוש טילי הסאם-2 והם מקווים שבשעת הצורך יופעלו צוותות סובייטים לאיוש הטילים הנוספים, אך אין להם הבטחה מפורשת כזו (3/062372).

2. שליח סאדאת, חסן צברי אלח'ולי, בביקורו בדמשק להשפיע על אסד שלא יתערב ישירות בלבנון כי התערבות סורית היתה גוררת פעולה ישראלית וזו היתה מחייבת את מצרים לפעול - דבר שסאדאת רצה לפנוע בכל מחיר (3/062375).

3. (מחצית ראשונה של מאי 73) :

פקידים מצריים בכירים התריעו בפני גורמים סוריים כי עליהם להתכונן להתקפה מיידית של ישראל בגד סוריה בגלל תמיכתה באירגוני המחבלים. הוסיפו שלהתקפה זו תהיה גם מטרה להרתיע את מצרים מחידוש האש. (3/062268)

ה ע ר ו ת :

1. בדברים דלעיל עדות נוספת שבריה"מ פעלה בעת האירועים האחרונים בלבנון להזהיר את הסורים מפני מעורבות ישירה בלבנון מחשש לתגובה ישראלית בגד סוריה. החששות הסובייטים על רקע האירועים בלבנון מטלבים בקו הסובייטי הכללי להשפיע על הסורים בגד היגררות אחר קולות המלחמה ממצרים ובהתרעות שישראל מפתינה לעילה כדי לתקוף בסוריה. במקביל פעלה בריה"מ לחת אמינות ליחסיה עם סוריה בביקורו החשאי של אסד במוסקבה ובביקור מפקד חיה"א הסובייטי בדמשק (ראשית מאי), כנראה ע"ל הבטחות נוספות לסיוע בתחום ההגנה האווירית.

2. על רקע חששותיה אלה גם המריצה בריה"מ - בפגישות השגריר הסובייטי בלבנון עם פרנג'יה ועם ערפאת - את הלבנונים והמחבלים להגיע להסדר מהיר.

שירות המודיעין

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

דף 2 סתור 2 דפים

3. לא ברור מהידיעה בסעיף 1 אם האזהרות הסובייטיות לסורים "שלא להיגרר אחר הטקטיקה של סאדאת" היו בהקשר הלבנוני (רגישות סובייטית שמא תנצל מצרים את המשבר בלבנון כדי לדחוף את הסורים למעורבות ישירה?), או במיקשור הכללי על רקע חששות בריה"מ שגברו לאחרונה מכורונות פלחמיתות של סאדאת. להערכתנו - המתחזקת גם ע"י הידיעות דלעיל המצביעות על כך שהמצרים הטיפו לסורים זהירות ועם זאת כוונות צבאית בפני התקפה ישראלית - נראה שהעמדה המצרית הודרכה בעיקר ע"י רצון ליישוב מהיר של העימות בלבנון. (כמובן מבלי שיפגעו המחבלים באופן משמעותי בשטח ובמו"ם ולכן גם לכשהסתמנה קשיחות לבנונית נרתמו להפגנת הלחץ הבינערבי לריסון הלבנונים) והחשש שהחרפתו ואפשרות התערבות סורית ישירה עלולה להביא להידרדרות שתפגע בכצוקת המצרים לכוון ההתפתחות הכלליות בסז"ת תוך שליטה בהם עפ"י שיקולי מצרים ובמסגרת מדיניותה.

סודי ביותר
לשירות המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים
שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד

מ"ג 24-24
לד"ר י. ג. ג.

מידע מדיני מיוחד

כח' ניסן תשל"ג
30 באפריל 1973

דף 1 מתוך 2 דפים

סוריה - סביב החששות מהתקפה ישראלית

1. מחוגים דיפלומטים ערביים בהסתמך על אישיות סורית בכירה (סוף אפריל):

- א. אישיות סורית בכירה אמרה בסוף אפריל 73 שייתכן ולישראלים תכניות תוקפניות נגד סוריה.
- ב. לדברי האיש קיבלה סוריה מהאמריקנים באמצעות השגרירות האיסלקית בדמשק הבטחה שארה"ב לא תרשה פלישה ישראלית לסוריה.
- ג. האמריקנים היתנו זאת בכך שסוריה תמנע פעולות מחבלים מטמחה.
- ד. הסורים קיבלו גם מהסובייטים הבטחה שהם לא ירשו לישראל לתקוף את סוריה. זו הפעם הראשונה שהסובייטים התבטאו בנושא זה בצורה גלויה כל כך ולדעת האישיות הסורית הם תיאמו זאת עם האמריקנים.

2. מאותם חוגים בהסתמך על דיפלומט סובייטי בכיר:

- א. לדברי הסובייטי לא נשקפת סכנה לסוריה כיוון שהסובייטים קיבלו הבטחה מניכסון שבו הם נותנים אמון, כי ארה"ב תמנע התקפה ישראלית עליה.
- ב. הסובייטי הוסיף ששתי מעצמות-העל מעונינות עתה ביחסים כלכליים ובפתרון של בעיית בינ"ל בדרך הדיפלומטית ולא בדרך העימות. סאדאת יעשה שגיאה בסה אם ייגרר למעשה תוקפנות (061727/צ).

3. מחוגים דיפלומטים ערביים (סוף אפריל):

לסורים נודע כאלו מקורות אמריקנים טוענים שנודע שישראל מתכננת לתקוף בזמן הקרוב את סוריה כנראה בסביבות דרעא שם נמצאים מספר מחנות של מחבלים. לפי מקורות אלו רוצה ישראל:

(1) להעמיד את סאדאת במצב מביך; אם יתערב - יוכה צבאו וסאדאת עצמו יודח או ייאלץ להתפטר; אם לא יבוא לעזרתה של סוריה - יאבד כל אמון בו ובהכרזותיו מצד הערבים וגורמים בינ"ל ולא יוכל להמשיך ולתקוף כבעבר.

(2) להנחיל מפלה למיתקפה המדינית המצרית (כינוס טועני"ם לדיון בסכסוך המז"תי) עוד לפני שזו החלה למעשה (061717/צ).

4. מחוגים דיפלומטים ערביים על דברי דיפלומט סורי (סוף אפריל):

- א. ספק אם אמנם מצרים תפתח בפעולות איבה ועל אחת כמה וכמה סוריה.
- ב. במה שנוגע לסוריה - עצתה תהיה למצרם שלא לחרוג בנושא זה ממסגרת סיסמאות ולהיזהר שלא ליפול בפח. ערמתה של ישראל ידועה וישראל עלולה לבצל את-זהירות של מצרים (061730/צ).

סודי ביותר
לשני אנשים בלבד

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

דף 2 מתוך 2 דפים

הערות :

א. מקורות שונים, כולל אמצעי תקשורת סוריים ומערביים מצביעים על חששות סוריים, ביחוד מאז הפעולה בביירות, שמא מתכוונת ישראל להנחית מהלומה על סוריה. יש גם פרשנויות הקושרות זאת באפשרות תגובה ישראלית בעקבות פעילות הפח"ע לאחרונה בגבול הסורי (23-26 באפריל) או כפרובוקציה נגד סאדאת המכוונת לגררו ולהכות במצרים או לחילופין, להציגו ככלי ריק.

ב. כבר צמדנו על כך ("מידע מדיני מיוחד" 69-70 מ-4.73.26-25) שהסובייטים מתריעים בפני הסורים שלא להיגרר אחרק ליבוי אורח המלחמה במצרים וכי ישראל ממתינה להזדמנות להכות ומעונינת בפרובוקציה. גם בדיווח שלפנינו מתאשר שהסובייטים ממשיכים לפעול אצל הסורים ברוח זו, תוך הרגעות שהם והאמריקנים "לא ירשו פעולה ישראלית על סוריה".

ג. ייתכן אף שהסורים ברגעו קמעה בעקבות אי-תגובתנו על הפח"ע לאחרונה מגבול סוריה והדברים ששמעו מהאמריקנים והסובייטים. להערכתנו ממשיכים באופן בסיסי להתקיים חששות סוריים מפני התקפה ישראלית, בעוד שבברומטר אצלם למדידת האיסינבטיות של תקיפה ישראלית יש עליות ומורדות תכופים בצמוד לאירועים.

ד. מעגינת ביותר ההערה של הדיפלומט הסורי בסעיף 4 (מסנה מהדהדים גם האזהרות הסובייטיות) שאל-לה למצרים ליפול במלכודת שטומנים לה הישראלים והערכתו בדבר הספק אם סוריה, המודעת לסכנה זו, תיגרר.

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

סודי ביותר
לענין טיפוסין מלמד

Handwritten notes and signatures at the top of the page.

מידע מדיני מיוחד

ירושלים, כד' ניסן תשל"ג

26 באפריל 1973

דף 1 מתוך 2 דפים

בריה"מ-מז"ת : התנגדות לפתיחה מצרית באש

מחוגים דיפלומטים ערביים (מחצית שנייה של אפריל 73) :

1. עובד בכיר במטה"ח של אחת ממדינות מזא"ר אמר בשיחה עם דיפלומט ערבי שרווחת שמועות לגבי אפשרות של הרפתקה צבאית מצרית. צעד מזיז כזה עלול להביא לאבדן כל היתרונות שיש בידי הערבים.

2. מדינות ערב חייבות לחזק את עצמן, לא כדי לפתוח במלחמה אלא כדי שהן תהיינה בעמדת כח אשר תאפשר להן להשיג אתרוץ מדיני מכובד. המצב הבינ"ל אינו מתאים לחידוש לחימה ריש להעביר אזהרה זו למנהיגי מדינות ערב.

3. הישענות המדינות הערביות הפרוגרסיביות על בריה"מ ומדינות הגוש הסוציאליסטי תבטיח להן את הגיבוי הדרוש להשגת מטרתיהן. דרושה לכך סבלנות ולא הרפתקנות. אילו היו כל מדינות ערב מתאחדות, הן היו עלולות להנות גוש בעל משקל בזירה הבינ"ל. מאחר שאפשרות כזו היא בבחינת חלום בלבד, אין לערבים ברירה אלא לסמוך על בריה"מ וידידותיה.

4. במציאות - המצב אינו משביע רצון. מצרים חתומה על חוזה ידידות עם בריה"מ ואינה פועלת לפיו. עיראק חתמה גם היא, אך במצאת רק בתחילת הדרך ואילו סוריה לא חתמה. סוריה היתה יכולה לתת דוגמא למדינות ערב הפרוגרסיביות האחרות כי מדינות הגוש הסוציאליסטי לא חסכו מאמצים לסייע לה, אך היא מהססת להתקדם כפי שההיגיון מחייב ביחסיה עם בריה"מ.

5. ארה"ב לא פיתחה היוזמה המדינית כפי שמצרים קיוותה וגם אם תעשה זאת לא יהיה זה תוך תמיכה מלאה בעמדה הערבית. דרושה התמיכה של הגוש המזרחי כדי להעניק לעמדת הערבים משקל מתאים. זה אמור לגבי המאמצים להשיג הפתרון המדיני ריש להימנע בכל מחיר מההפתקאה צבאית שאין לה סיכוי להצליח ואשר רק תזיק לעולם הערבי כולו. (3/ 061554)

הערות

1. ב"מידע מדיני מיוחד" מס' 69 מיום 25.4.73 עמדנו על מאמץ סובייטי להנחיל למצרים ולמדינות ערב האחרות ההכרה שיש להתרכז בדרך המדינית ולהימנע מהרפתקאה צבאית ואף מליבוי אורית המלחמה. לפנלנו דוגמא נוספת לפיה נרתמים למשימה זו גם מדינות הגוש המזא"רי.

2. גם בחומר קודם שהפצנו וגם בחומר זה מושם דגש מיוחד על כך ש"האזהרה" בפני צעד מזיז תובא לידיעת מסלולת ערב.

סניף ירושלים
לשירות המודיעין

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד

מידע מדיני מיוחד

דף 2 מתוך 2 דפים

3. אם לסכם את קורי הטיעון הסובייטים/מזא"רים בנושא זה כלפי מצרים ומדינות ערב אחרות במגעים הדיפלומטיים בחודש האחרון :

- אם יפתחו המצרים באש, עלולה ישראל לחצות הפעם את התעלה, לאמור ישראל עלולה להגיב מאסיבית.
- אין להרפתקאה צבאית כזו סיכוי להצליח. מצרים (וארצות ערב) אינן מוכנות לכך ויעברו שנים עד שמצרים תהיה מסוגלת לעכל ולהפעיל ביעילות נשק מתוחכם.
- צעד פזיז כזה עלול להביא לאבדן כל היתרונות שבידי הערבים.
- המצב הבינ"ל אינו מתאים לחידוש הלחימה, כלומר במשתמע ששיקולים גלובאליים של בריה"מ ביחסיה עם ארה"ב הם הקובעים ובריה"מ מתנגדת לחידוש האש.
- ישראל למעשה מעונינת ליצור פרובוקציות שתאפשרנה לה להכות במצרים וכן מעונינת ליצור מצב שלא יאפשר השגת פתרון מדיני, כלומר ע"י פתיחה באש ישרתו הערבים למעשה מטרות ישראליות.
- ליבוי אורית המלחמה רק מגבירה הבלבול בעם המצרי.
- כלפי מדינות ערב פרט למצרים מודגש שהידעות שסאדאת עלול לפתוח במעשי איבה בקנה מידה מוגבל הן תעמולה ציונית ואינן מבוססות על עובדות, לאמור אל למדינות ערב להיגרר למסקנות מוטעות מליבוי אורית המלחמה במצרים.
- יש, אפוא, לנקוט בדרך המדינית.
- לשם כך על ארצות ערב להתאחד כדי להוות גוש בעל מסקל בזירה הבינ"ל ולהתעצם; התעצמות זו אינה כדי לפתוח במלחמה אלא כדי שתהיינה בעמדת כח שתאפשר להן להשיג פתרון מדיני מכובד.
- יש צורך בהידוק הקשרים של מדינות ערב עם מדינות הגוש הסוביאליסטי שרק הן ידידות אמת של הערבים המסוגלות לסייע להן בקידום הפתרון המדיני. אל למדינות ערב להשליך יהבן על כך כאילו המפתח לפתרון נמצא גלעדית בידי ארה"ב, גם אם זו תנקוט ביוזמה מדינית לא תוכל לתמוך באופן מלא בעמדה הערבית.

סוד-גמור
לשימוש בלבד

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מספר 69

עותק 16 מתוך 21

אישׁי בהחלט, חומר רגיש ביותר

אל: מחלקת החקר, משרד החוץ

מידע מדיני מיוחד

ירושלים, כג' ניסן תשל"ג
25 באפריל 1973
דף 1 מתוך 1 דפים

בריה"מ - מצרים : סביב הליבוי המצרי של ארירת המלחמה

הידיעות שסאדאת עלול לפתוח

במעשי איבה בקנה מידה מוגבל הן תעמולה ציונית ואינן מבוססות על עובדות.

2. עוד הוסיפו אותם גורמים שישראל מעונינת ליצור פרובוקציות שתאפשרנה לה לחכות במצרים. כן רוצה ישראל ליצור מצב שלא יאפשר השגת פתרון מדיני (3/061447, מחצית שנייה של אפריל).

הערות :

א. הדברים מתקשרים עם התבטאויות סובייטיות במגעים דיפלומטים בסוף מרץ - תחילת אפריל 73 שמטרתם להניא מצרים ממחשבות. על הדרך הצבאית ומליבוי ארירת המלחמה ולהדגיש הצורך בפתרון מדיני. כך, למשל, התבטא דיפלומט סובייטי בראשית אפריל 73 שטוב עשה סאדאת בנאומו ב-26.3 כאשר דיבר על המשך המאמצים הדיפלומטיים לפתרון הסכסוך, אך דבריו על ההכנות למלחמה רק מגבירים את הבלבול בעם המצרי. הוסיף שהסובייטים הבהירו לסאדאת שאת הסכסוך יש לפתור באופן מדיני וכי המצרים עשו כבר צעדים בכיוון זה, אך לא במידה מספקת. כן תוזכר התבטאות דיפלומט סובייטי לדיפלומט ערבי כי באם יפתחו המצרים באש "תחצה ישראל הפעם את התעלה".

ב. אהתו קו הסברה סובייטי מתלווה גם בהקשר לאספקת נשק מבריה"מ למצרים. כך, למשל, התבטא דיפלומט סובייטי בסוף מרץ 73 כי המצרים ממשיכים לבקש מהסובייטים ציוד צבאי חדיש ומתוחכם יותר ואילו הסובייטים מסבירים למצרים שהפעלת כמה מסוגי ציוד זה דורשת הכשרה "כמו זה הניתן לקוסמונאוט, הינו רמה גופנית ושכלית גבוהה ביותר והכשרה ממושכת מאד. הוסיף שיש כבר מספר מצרים בבריה"מ המתאמנים בציוד מתקדם (אין פירוט), אך תעבורנה עוד שנים רבות עד שמצרים תהיה מסוגלת להפעיל ציוד כזה בכמויות מסשיות.

ג. כלפי הסורים וכלפי מדינות ערב אחרות מכוננים ההסברים הסובייטים למנוע היגררות אחרי "ארירת המלחמה" שמנסים ליצור במצרים, תוך שהסובייטים מדגישים שלהערכתם אין כיסוי של ממש לאופציה הצבאית המצרית ורצוי לכן שלא להיתפס לאשליות כי ע"י כך רק ישחקו לידי ישראל המעוניינת מצידה ליצור פרובוקציות.

ד. ייתכן גם שבפנייה סובייטית לסורים בעיתוי הנרכחי יש אף כוונה סובייטית להנחיל לסורים ההכרה שלא ייתפסו להערכת-מצב מוטעית. מהעובדה שספירת סובייטיות מעבירות חיל המשלוח המרוקני

סודי ביותר
למנהל המערכת המרכזי

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

לסוריה.
נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

אישי בהחלט, חומר רגיש ביותר

אל:

מאת: מחלקת החקר, משרד החוץ

מספר 410

עותק 16 מתוך 20

מידע מדיני מיוחד

יז' אדר א' תשל"ג
19 בפברואר 1973

דף 1 מתוך 2 דפים

מצרים - בריה"מ

מחוגים דיפלומטים מצריים בהסתמך על אישים מדיניים מצריים בכירים (תחילת פברואר 73):

1. ערב צאתו למוסקבה אמר חאפז אסמאעיל שהוטלו עליו חמש משימות בשיחותיו שם:

א. לסלק מלב הסובייטים הספקנות שיש להם לגבי מצרים ותפקידה במז"ת לגבי המשטר וכושרו ולגבי הנהגת המשטר.

ב. להביא את הסובייטים לידי תפקיד יותר פעיל בקידום פתרון מדיני לסכסוך במז"ת.

ג. להבהיר לסובייטים שאם לא יימצא פתרון מדיני תצא מצרים למלחמה.

ד. לבקש נשק נוסף ביחוד נשק התקפי.

ה. לבקש מיפגש פיסגה, לאו דווקא בקהיר.

2. היחסים בין מצרים והסובייטים עודם גרועים ביותר ומאפיינים בחשדנות הדדית וחוסר שפה משותפת. חאפז אסמאעיל תיאר, ערב צאתו למוסקבה, את ביקורו כהליכה לגוב האריות.

3. בחוגי משה"ח המצרי מתרשמים שהסובייטים אינם מייחסים כיום חשיבות מיוחדת לקשריהם עם מצרים. הסובייטים התייאשו מן המשטר המצרי בכלל ומסאדאת בפרט והיו רוצים בנשיא אחר במקום סאדאת.

4. בחדשים האחרונים נקטו הסובייטים נימה אירונית בנושא הפתרון המלחמתי. במגעים שונים עם המצרים הציגו/את השאלה: מדוע אם כן אינכם יוצאים למלחמה: אתם מרבים כל כך לדבר על מלחמה, יש לכם הציווד והנשק - יותר אפילו ממה שהסובייטים נתנו לצפון ויטנאם - וזו גם השעה להילחם. אז מדוע אתם רק מדברים?! במשה"ח המצרי מסבירים נימה אירונית זו כדלהלן:

א. הסובייטים רוצים להפריך ה"בלוף" המצרי, כדי שהשיחות בינם לבין המצרים בעתיד יוכלו להתנהל באוירה יותר נורמלית ומעשית.

ב. הסובייטים רוצים להחליש את דרישות המצרים לנשק התקפי.

5. הסובייטים מספקים ציוד צבאי ונשק למצרים רק בהתאם להסכמים שנחתמו בזמנו עם סאדאת וצאדק ועומדים על סירובם לספק נשק התקפי חדש, אף לא נרתנים את כל החלפים שהובטחו.

סניטורי
ולעגלי ותגמולן בלחץ

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד

מידע מדיני מיוחד

דף 2 מתוך 2 דפים

6. אין ספק שההדחות באס"ע היו בעוכריו של חאפז אסמאעיל בביקורו במוסקבה. לדעת החוגים הדיפלומטיים המצריים היו הדחות אלה הסיבה העיקרית להימנעות השיחה בין חאפז אסמאעיל וברז'נייב.

הערות :

1. הדיווח מאפיין את אורית אי-האמון והחשדנות ההדדית ביחסי שתי המדינות שעמדה גם ברקע שיחות אסמאעיל במוסקבה.

2. להערכתנו, גם לאחר שיחות אסמאעיל במוסקבה ימשיכו לשרור יחסי אי-אמון וחשדנות הדדית בין שתי המדינות בהיותם מלשרשים במהות היחסים, העמדות של שתי המדינות והמשקע שהצטבר ביחסים אלה.

3. עם זאת יש להערכתנו לצפות ליחור תיאום במהלכים המדיניים הצפויים של בריה"מ ומצרים. בהקשר זה יצוינו גם הפעילות האינטנסיבית בימים האחרונים של וינוגרדוב בקהיר, השמועות בעתוני לבנון על אפשרות ביקור גרוסקו במצרים וזיאת במוסקבה (וכן על אפשרות ביקור מרשל גרצ'קו במצרים וסוריה).

סודי ביותר
לענין המעטן נמלט

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

[Handwritten signature]

מידע מדיני מיוחד

מ צ ר י מ

מחוגים דיפלומטיים מצריים (תחילת פברואר 73) :

1. החדשים הקרובים, דהיינו התקופה עד כינון האיחוד עם לוב ועד מיפגש ניכסון-ברז'נייב יהיו קריטיים. המצרים משוכנעים שאם יידחה הפתרון המדיני עד אחרי כינון האיחוד יסתבכו בנושא זה עם קדאפי ואז לא יוכלו לצאת מהענין כל עוד יתקיים האיחוד. לכן נוצרה הרגשה של דחיפות בהכרח למציאת פתרון. כמו-כן הכרחי להגיע לפתרון לפני שתהיה הזדמנות לניכסון ולברז'נייב לכפות על הצדדים קו העשוי שלא להיות לטובת מצרים. החדשים הקרובים יהיו איפוא "היסטוריים" מבחינת פעילות מצרים ומאמציה למצוא פתרון - למרות שהכל אפוף ערפל במצרים ואיש עדיין אינו מוכן לומר מה בדיוק יהיו המהלכים.

2. המפתח לפתיחת הדרך לפתרון נמצא בידי ארה"ב, עם כל האכזבות שנחלו המצרים מארה"ב, עם כל מגעיהם עם הסובייטים ועם כל הצהרות הסרק על הפתרון המלחמתי, יודעים המצרים ומשוכנעים יותר מאי פעם שרק מארה"ב תצמח הישועה. לא בריה"מ ולא מדינות אירופה המערבית מסוגלות להביא לשבירת הקפאון, ולכן מגע כלשהו ישיר עם האמריקנים אינו בלתי נסמך. מתוך מחשבה זו הוחלט לשגר את חאפס' אסמאעיל לואשינגטון.

3. באשר למו"מ על הפתרון המדיני הוחלט באופן חד-משמעי ביותר שפינוי סיני או פירוז לא יהיו נושאים לדיון. הבעייה איננה עתה של קביעת גבולות חדשים או תיקון גבולות בין מצרים וישראל, הבעייה המרכזית שתוצג בכל דיון על גבולות כלומר בכל דיון על פתרון מדיני, תהיה בעיית א"י ההסטורית, כלומר פלסטין לפני 1947. מדובר למעשה על שלושה גורמים: גבול מצרים-פלסטין, גבול סוריה-פלסטין ופלסטין עצמה המורכבת כיום מישראל, הגדמ"ע ועבר הירדן.

באשר לגבול מצרים-פלסטין אין במה לדון שהרי הגבהל סוכר מבחינה הסטורית ובינ"ל ופשרט יש לחזור אליו. הוא הדין לגבי גבול סוריה-פלסטין ויש להחזיר את הגולן. באשר לפלסטין עצמה - אחרי ששני הגבולות האחרים יוחזרו יוכלו הצדדים הנוגעים בדבר, דהיינו הישראלים, הירדנים והפלסטינים לשבת ולעבד פתרון משלהם. הגבול בין ישראל וירדן למעשה מעולם לא נקבע באופן סופי ולכן כאן יש מקום לדבר על תיקוני גבול הקמת מדינה פלסטינית או כל מה שירצו. יודגש במיוחד שמצרים כורכת יחד את גבולות מצרים וסוריה עם פלסטין ולא מדברת על מצרים בלבד. מכאן ואילך כאשר מצרים מדברת על פינוי כוחות ישראלים מהשטחים תהייה כורנתה לפינוי הכוחות גם מסיני וגם מהגולן. כאשר הוצגה השאלה (לא ברור בפני מי) האם כליכת סוריה עם מצרים איננה מסבכת את הענין מבחינה מצרית היתה התשובה חד-משמעית: "זוהי הפדרציה ובתוך הפדרציה מצרים וסוריה שוחות או טובעות יחד".

סודי ביותר

לשימוש בלבד

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד

מידע מדיני מיוחד

דף 2 סתוך 3 דפים

4. אם הנ"ל משקף את הקו שמצרים תנקוט כאשר תגיע לשלב המו"מ על פתרון, אין בכ"ז אדם במצרים היוזע איך להגיע לאותו שלב. הדעות במצרים חלוקות באופן שורה על השאלה: פתרון מדיני או פתרון מלחמתי, אך אפילו אלה הדוגלים בפתרון מלחמתי מודים שמצרים אינה מוכנה עדיין למלחמה. אף אחד אינו דוגל במלחמה לאלתר ואף אחד אינו מתייחס אלא בספקנות וזלזול להצהרותיהם של סאדאת וצדקי.

5. אחד המועטים, אולי היחיד במיסוד, המוכן לקבל את העובדות באופן מציאותי הוא סגן הנשיא ד"ר פאוזי. אך אפילו הוא אינו יכול להציע דרך לשבירת הקפאון הנוכחי, לדבריו הבעייה של מצרים איננה של מצב תיקו עם ישראל, אלא כיצד לשמור על אחדות פנימית. כיצד לעשות זאת אף הוא אינו יודע.

6. למחמוד ריאד גישה אחרת: להידור אל לה למצרים להתפשר עם ישראל אפילו על שעל אחד של אדמת מצרים כדי להשיג הסדר ולהרגיע את העם. על מצרים להחזיק מעמד בזירה הבינ"ל לזמן בלתי מוגבל, אפילו משך דור שלם ואולי הדור הבא יצליח יותר. כשהעירו לו שדחיית הפתרון לזמן כה רב רק תקשה על העם המצרי השיב ריאד שהיו עניים משך דורות והם יכולים להישאר כך עוד דור או שניים (צ/058390).

הערות:

1. המצרים מציגים כחששם העיקרי את בעיית ה"תאריכים הסופיים" וביחוד האיחוד הצפוי עם לוב ב-1.9.73. לגבי זה האחרון יש כאן אולי גם סיעון בצד חשש פנימי. יצויין שבראיונו לאל-בירק(9.2) ענה קדאפי בצורה סתומה לשאלה על עמדתו במקרה שמצרים תגיע לפתרון שלום: "אינני רוצה לקשור האחדות בענינים כאלה, שכן האחדות היא צורך החייב להתגשם".

אשר לחשש שכתוצאה מפגישת ניכסון-ברז'נייב ייכפה על מצרים קו שאינו לרוחה משתקפת ההתלבטות המצרית בין הרצון בפתרון כפוי לבין הספקנות לגבי אמינות עמידתה של בריה"מ ותמוכתה בתביעות המצריות. יצויין שהדו"ח הוא מלפני נסיעת אסמאעיל למוסקבה, בה חשגה כנראה הבטחה לתמיכה סובייטית במצרים בתחום המדיני.

מכל מקום סביר להניח כי גם לאחר שיחות מוסקבה ממשיך לקנן החשש המצרי מהידברות סובייטית-אמריקנית.

2. במחשבות על עקרונות הפתרון יש דמיון למחשבות אשר נמסר כי חאפט' אסמאעיל כבר הציג לפני הממונה האמריקני בקהיר(ר' דף מידע מדיני מיוחד"30). יצויינו הנקודות הבאות:

סודי ביותר
לענין תשע"א ומל"ג

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

להחזיר למחלקת החקר

מידע מדיני מיוחד

דף 3 מתוך 3 דפים

- א. אין במחשבות אלה כפי שנמסרו התייחסות להסדר ביניים.
- ב. המחוייבות המצרית כלפי סוריה כשותפה לפדרציה.
- ג. הפרדה בין מה שמציגים המצרים כבעייה של גבולות מוכרים לבחינה בינ"ל, קרי הגבולות עם מצרים וסוריה, ובין בעייה של גורל א"י בגבולות המנדט המקורי שהיא בעייה בין ישראל, ירדן והפלסטינים. במשתמע יש כאן ניסוח מחדש של "תורת השלבים" המצרית, דהיינו תחילה חיטול בעיית 67 ואח"כ סיפול לבעיית 48.
4. מחשבות אלה משתלבות גם בדברים שהשמיע זיאת [REDACTED] כשהציע את הרעיון שיש לחלק את בעיות ישראל-ערב לשני מישורים:
- הסכסוך עם מצרים וסוריה, שבעיקרו הוא סכסוך על גבולות.
 - בעית עזה, יהודה, שומרון וירושלים, שפתרונה צריך להימצא במסגרת הבעיה הפלסטינאית. [REDACTED] אמר זיאת כי המצרים סבורים שבשטחים אלה צריכה לקום מדינה פלסטינאית, ולא פירט לגבי ירדן.

סודיות
לענייני ממשל ומלחמה

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד

מידע מדיני מיוחד

ירושלים, כו' סבת תשל"ג

31 דצמבר 1972

דף 1 מתוך 2 דפים

סעודיה - מצרים - ארה"ב

(סוף דצמבר)

הסעודים הציגו בפני חוגים אמריקנים רשמיים בדרג בכיר את ההערכות הבאות לגבי המצב במצרים :

1. ארה"ב לא סייעה למצרים בשעת מצוקתה ובכך איכזבה לא רק את מצרים אלא גם את ידידותיה הערביות. ארה"ב נתנה לסאדאת הרגשה שבעצם אינה רוצה לחזור למצרים ולעזור לה ולדעת הסעודים זו מדיניות אמריקנית גרועה, לדעתם ארה"ב אינה יכולה ואינה צריכה לשבת בחיבוק ידיים. עליה ליזום פעולה כלשהי אשר תסיך את המועקה שהשתררה בעולם הערבי. סאדאת קיווה שהאמריקנים, הבריטים והצרפתים ימלאו צרכיו בנשק, אך כל אלה איכזבוהו.
2. יועציו הבטחוניים של סאדאת המליצו שימתן עמדותיו כלפי ארה"ב, אך הוא סירב לכך בתוקף בטענה ששינוי כזה לא יתקבל על דעת הקהל המצרית. לאחר ששככה התגובה האמצעיונית הראשונית של המצרים בעקבות יציאת הסובייטים ממצרים, נוצרה אווירה נוחה יותר כלפי הרוסים והפיקוד המצרי נוכח לדעת עד כמה תלוי הצבא גסו בייטים בשטחי אספקה וחימוש.
3. הסינים לא סייעו לסאדאת. הם אמרו לו במפורש שלא יספקו למצרים נשק מתקדם ומתוחכם.
4. סאדאת הצליח לקדם בגדו חלקים חשובים בצבא. לפיקוד הצבאי יש עתה גישה פטליסטית. נותרו לסאדאת כ-7-6 חדשים לבצע מעשה דרמטי כלשהו, לכיוון של שלום או לכיוון של מלחמה. אם לא יתרחש דבר בתקופה זו יאלץ סאדאת לבטל את השלטון.
5. סאדאת אינו רוצה בפתיחת התעלה כצעד נפרד, בחששו שאם יסכים לכך יגרום להיעדר התענינות מצד המדינות האירופיאליות בפתרון המסבר, כי שוב לא יהיה דבר שילחץ עליהן לשינוי המצב.
6. מעט מאד אנשים אחראים במצרים מאמינים שהשלום באופק. הרוב אינו רואה מנוס ממלחמה, אם כי הם יודעים שאין להם סיכוי לנצח. מצד שני סבורים המצרים שגם ישראל מוגבלת, שכן לא תוכל להשתלט על שטחים מצריים נוספים (כגון קהיר או אלכסנדריה), מבחינה זו אין למצרים מה להפסיד מפתיחת מלחמה וייתכן שאף תוכל לצאת נשכרת מסנה - לפחות

סודי ביותר
לענין ממשלתי מלבד

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

מידע מדיני מיוחד

דף 2 מתוך 2 דפים

בעצם העובדה שמלחמה תביא בהכרח לשבירת הקפאון. התוצאה של שבירת הקפאון תהיה שהמזדה"ת יתפוס מקום גבוה בסולם הקדמויות של המעצמות ויאלץ אותן לפעול. כיון שמצרים שרוייה במצב של תסכול גובר וגם הפיקוד הצבאי מדוכדך, ייתכן שחידוש הקרבות יראה כמוצא יחיד.

7. בהנחה שלאחר גמר מלחמת ויטנאם יפתחו האמריקנים בפעולה מזורזת ליישוב הסכסוך המז"תי, מעדיפים הסעודים שקיסיןג'ר לא ישמש הצינור האמריקני לטיפול בנושא. מאידך סבורים הסעודים שייתכן שדוקא בגלל יהדותו יתאמץ להוכיח שדתו אינה פוגמת באובייקטיביות שלו. אי-לכך יקבלו הסעודים את החלטת הנשיא ניכסון, גם אם יחליט שקיסיןג'ר הוא האיש המתאים.

8. הסעודים רואים בחוסיין איש אמיץ וחיוני ויקבלו בברכה כל הסדר שחוסיין יוכל להשיגו (צ/ו 055893).

ה ע ר ר ת :

- א. הסעודים ממשיכים בנסיונותיהם להמריץ האמריקנים לשנות עמדתם. כזכור קיימו הסעודים מגעים עם האמריקנים והמצרים בסוף יוני-תחילת יולי ש.ז. בעקבות ביקור שר ההגנה הסעודי בארה"ב ולפני ההחלטה על סילוק הסובייטים ממצרים.
- ב. כדרכם פורטים הסעודים על הנימה של החשש מחדירת בריה"מ לאזור (מדגישים עתה החשש שבליט ברירה תצטרך מצרים לחזור ולהדק קשריה עם הסובייטים בגלל תלותה ברכש ובחלפים).
- ג. ההסברים שסאדאת ייאלץ תוך כמה חדשים לבצע "מעשה דרמטי כלשהו" וכי ייתכן שחידוש הקרבות יראה בעיניו כמוצא היחיד משתלבים עם האוירה שיוצר השלטון, במצרים בימים אלה, כפי שבאה לידי ביטוי בהצהרות האחרונות של סאדאת ומנהיגי מצרים ובכלי התקשורת. להערכתנו, נוסף לשיקולי פנים, (הצבעה על פעלתנות המשטר למציאת מוצא, הסחת דעת הקהל, מיתון הביקורת וכיו"ב) מכוונת יצירת אוירה זו. להמרצה לתזוזה מדינית, בעיקר מצד ארה"ב, תוך הפעלת לחץ על ישראל. "הערכת המצב" הסעודית ארוחת המצב במצרים כפי שמוצגת בפני הממשל האמריקני בשמעת כנסיון מצרי לרתום גם את סעודיה למאמץ מצרי בכיון זה.
- ד. אשר לעמדת מצרים לגבי הסדר חלקי מעבליין שגם ב"שתדלנות" סעודית זו מוצגת העמדה המצרית כנוקשה תוך ציון שמצרים אינה מעונינת בפתיחת התעלה כצעד נפרד.

סודי ביותר
ולעניינים מלבד

כל המוסר תוכן מסמך זה או מקצתו לידיעת אנשים שאינם מוסמכים לכך עובר על חוקי בטחון המדינה

נא להחזיר למחלקת החקר
עד _____

4

משרד הבטחון
ארכיון צה"ל ומערכת הבטחון

סוף הת'יק

5000 (1.70)

28/דא